

REPUBLICA ITALIANĂ

UNIVERSITATEA DIN UDINE

*Raluca LEVONIAN
Alessandro ZULIANI*

În mod oficial, cursurile de limba și literatura română de la Universitatea din Udine au început la data de 26 noiembrie 1986, atunci când profesorul Alexandru Niculescu a susținut conferința cu titlul „De ce [să se studieze] limba română în Friuli?” (Perché il romeno in Friuli?). Interesul pentru limba, literatura și cultura română datează, însă, din timpuri mai vechi, un exemplu în acest sens reprezentându-l studiul „Despre limba friulană și despre raportul său cu limba valahă”, publicat în 1846, de către fondatorul Societății Filologice Friulane, Graziadio Isaia Ascoli.

Primul titular al cursurilor de limba română de la Universitatea din Udine, profesorul Alexandru Niculescu, a îndeplinit această funcție până în 2002. Timp de aproape un deceniu, până în 1995, el a activat și la Universitatea Sorbona din Paris. Nu întâmplător, volumul său de memorii, publicat în 2010, se intitulează *Peregrinări universitare europene – și nu numai*.

Profesorului Alexandru Niculescu i se datorează înființarea, la Universitatea din Udine, a unui centru de studii românești care s-a dezvoltat constant și a unui fond de carte de dimensiuni însemnate. El este cel care a organizat, alături de romanista Libuše Valentova de la Universitatea Carolină din Praga, transferul unei importante colecții de cărți de filologie română din Republica Cehă la Udine. Această colecție, care a aparținut profesoarei Kavková de la Universitatea din Olomouc, constituie actualmente „Fondul de carte Praga” din cadrul Bibliotecii Universității din Udine.

Profesorului Niculescu i-au urmat două specialiste remarcabile în domeniul filologiei române, prof. dr. Teresa Ferro și prof. dr. Celestina Fanella, care au menținut tradiția predării limbii române și a cercetării științifice la cele mai înalte standarde academice. Cadrele didactice care au activat la Udine au insuflat mai multor promoții de studenți pasiunea pentru limba și cultura română și au contribuit decisiv la formarea de specialiști în domeniul studiilor românești.

În prezent, cursurile de limba română sunt susținute de către fostul student al profesorilor Alexandru Niculescu și Celestina Fanella, dr. Alessandro Zuliani. prof. dr. Sergio Vatteroni, prieten apropiat al lui Alexandru Niculescu, este titularul cursurilor de literatură română. Din anul 2018, studiile românești la Udine s-au dezvoltat, prin încheierea unui protocol de colaborare cu Institutul Limbii Române de la București, pe baza căruia a fost numit ca lector de limba română dr. Raluca Levonian, de la Universitatea din București. Un rol deosebit de important în menținerea studiilor românești la Universitatea din Udine și în înființarea actualului lectorat de limba română a revenit Consulatului General al României de la Trieste. Prin eforturile depuse de profesorii Sergio Vatteroni și Alessandro Zuliani, alături de Consulul General Cosmin Lotreanu și de Consulul Laurențiu Babei, studiul limbii române a rămas inclus în oferta formativă a universității italiene, iar activitatea noului lectorat și a întregii catedre de studii românești a fost susținută și promovată. O contribuție semnificativă în această direcție a adus și Consulul onorific al Republicii Cehe, dr. Paolo Petiziol, un susținător constant al studiilor românești la Udine și un iubitor al culturii și al civilizației românești. La nivel departamental, prof. dr. Antonella Riem și prof. dr. Renata Londero au recunoscut importanța studierii limbii române.

Importanța acordată studiilor românești este vizibilă la nivelul ofertei formative actuale a Universității din Udine. Cursurile de limba română nu au caracter opțional, ci obligatoriu, româna fiind studiată ca specializarea A sau B, atât în cadrul programelor de licență (de trei ani), cât și în programele de masterat (de doi ani). La nivel de studii de

licență, limba română este inclusă în două programe de studii: „Lingue e Letterature Straniere” și „Traduzione e Mediazione Culturale”. Acest parcurs poate fi continuat la nivel de studii aprofundate, româna putând fi studiată ca limbă de specializare A sau B în programul de masterat „Traduzione e Mediazione Culturale”. De-a lungul anilor, sute de studenți au optat pentru studiul limbii române, susținând chiar teze de licență pe teme de limbă, literatură sau cultură română. Toate lucrările de licență susținute până acum sunt incluse într-o arhivă specială, păstrată la sediul Centrului de Studii Românești al Universității din Udine.

În prezent, lectoratul urmărește să îmbine tradiția predării limbii române la Udine cu tendințele recente în didactica limbilor străine, conform Cadrului European Comun de Referință. Obiectivul principal al activităților didactice este ca studenții să dobândească și să își dezvolte competențe de comunicare în limba română. În plus, cursurile urmăresc să dezvolte abilitățile de comunicare interculturală ale studenților și gândirea critică, trezindu-le interesul pentru cultura și civilizația românească, ajutându-i să își dezvolte capacitatea de a reflecta critic asupra textelor literare și a altor creații culturale.

Primul cadru didactic care a deținut postul de lector de limba română a fost dr. Celestina Fanella, începând cu anul 1987, căreia i-a urmat lectorul Corina Guță. După încheierea protocolului de colaborare cu Institutul Limbii Române, de la 1 octombrie 2018, lectorul numit prin concurs este dr. Raluca Levonian, cadru didactic titular la Universitatea din București, Facultatea de Litere, Centrul de Studii Românești. Absolventă a Facultății de Litere a Universității din București, Raluca Levonian are o pregătire pluridisciplinară, deținând două titluri de masterat, în domeniul studiilor culturale și în cel al studiilor literare românești. Beneficiară a unei burse de studii doctorale, acordată de Universitatea din București, ea a obținut în 2009 titlul de doctor în filologie cu distincția „summa cum laude”. În 2014, Raluca Levonian a obținut și o bursă de studii postdoctorale acordată de Universitatea din București pentru un proiect de cercetare bazat pe o analiză comparativă a discursului politic din România și din Italia.

Raluca Levonian este un cadru didactic cu experiență în predarea limbii române ca limbă străină la nivel academic, la grupe multiculturale de cursanți, ea activând din anul 2009 ca titular la Anul pregătitor pentru studenții străini, unde a susținut și cursuri și seminarii de limba română contemporană, de cultură română și de limbaje de specialitate. Ea are o bogată experiență mai ales în sistemul academic italian, lucrând în perioada 2010-2017 ca lector de limba română și ca profesor asociat la Universitatea din Calabria, unde a înființat, a organizat și a dezvoltat Lectoratul de Limba Română, bucurându-se de aprecierile colegilor și ale studenților. Cercetările sale științifice au ca domenii de interes, pe lângă didactica limbilor străine și comunicarea interculturală, pragmatica, stilistica, teoria textului și analiza de discurs. Ea a realizat stagii de cercetare la mai multe universități străine (Universitatea din Catania, Universitatea din Granada, Universitatea din Pamplona și Navarra) și a condus proiecte de cercetare științifică individuale și în colaborare cu cercetători străini din Italia (Universitatea din Padova) și din alte țări (Universitatea din Pamplona și Navarra din Spania, Defense Language Institute din Statele Unite, Institutul de Științe Politice din Belgrad etc.).

Prof.dr. Celestina Fanella, a pus bazele unei tradiții de excelență a cursurilor de lectorat, plasând studenții în centrul procesului didactic, încurajându-i să desfășoare activități de cercetare, ghidându-i în elaborarea tezelor de licență. Traduceri ale studenților de la Udine au fost incluse și în volumul său, *L'altra Europa. Percorsi narrativi romeni fra Otto e Novecento*. Actualul lectorat continuă această tradiție, urmărind să promoveze constant cursurile de limba română, să formeze buni traducători și să îi pregătească pe toți studenții pentru o mai bună integrare pe piața muncii. De asemenea, este important faptul că la cursurile de limba română participă nu numai studenți care se specializează în filologie, ci și studenți ai altor facultăți, precum Științe Juridice, Științe Economice, Agricultură și Zootehnie. Mai mulți dintre aceștia au călătorit în România și au inițiat sau au participat la

proiecte internaționale pe diverse teme practice. O prioritate a lectoratului o constituie, așadar, încurajarea studenților să utilizeze cunoștințele de limba română în scopuri practice.

Tradiția cercetării științifice începută de către profesorul Alexandru Niculescu este continuată în cadrul Centrului Internațional de Studii Românești, condus de către prof. dr. Sergio Vatteroni. La invitația lui Alexandru Niculescu, au susținut conferințe la Universitatea din Udine personalități ale culturii române, precum: Iancu Fisher, Eugen Coșeriu, Sorin Alexandrescu, Sanda Râpeanu, Rodica Zafiu, Ileana Oancea, Coman Lupu, Smaranda Vultur, Alexandra Cornilescu etc. Colaborarea cu mediul academic din România va continua prin organizarea de conferințe, workshop-uri și simpozioane pe teme de limbă, literatură și cultură română, la care să participe cercetători români și străini, facilitându-se, astfel, schimbul de idei și dialogul intercultural. O temă de interes în cadrul activităților de lectorat o reprezintă istoria poporului român, alături de cea a limbii române. Pentru a răspunde interesului studenților față de istoria recentă a României, se va continua organizarea de ateliere pe teme de istorie a regimului totalitar, la care să fie prezentate materiale multimediale, și de conferințe susținute de istorici din România. O altă direcție de interes o reprezintă organizarea de ateliere privind practica editării de carte și a traducerii, dând astfel studenților posibilitatea de a participa la întâlniri directe cu reprezentanți ai editurilor italiene și ai forurilor europene. Cadrele didactice ale Centrului de Studii Românești se implică în activități de traducere și de editare științifică a unor opere românești de literatură medievală și de cultură populară, făcând astfel cunoscută cultura română publicului italian. Va continua strânsa colaborare dintre Catedra de Limba Română și Consatul General al României de la Trieste, prin implicarea oficialităților consulatului în procesul de promovare a culturii și a valorilor românești.

MISCELLANEA

După primul an de funcționare, cursurile de lectorat s-au bucurat de o evaluare pozitivă din partea studenților, care au afirmat în repetate rânduri necesitatea studierii limbii române cu un cadru didactic specializat în acest domeniu și vorbitor nativ de limba română. Doamna Sara R., italiancă de origine și profesor de limbile engleză și franceză la Udine, a decis să frecventeze cursurile de limba română la nivel de licență și, ulterior, de masterat, după o întâlnire cu actualul lector, dr. Raluca Levonian și cu titularul cursurilor, dr. Alessandro Zuliani. În viziunea sa, cunoașterea limbii române devine necesară pentru un cadru didactic, ca instrument de comunicare și de integrare în dialogul cu elevii și cu părinții (*„la conoscenza della lingua romena sta diventando sempre più necessaria, anche come strumento di comprensione, comunicazione, integrazione fra studenti/genitori”*). După un an de la activarea lectoratului, studenți din diferite țări și-au manifestat dorința de a aprofunda învățarea limbii române la nivel de masterat în anii următori. Unii chiar au decis să renunțe la alte specializări, pentru care optaseră inițial, și să aleagă specializarea „limba română – o limbă străină”. Printre aceștia se numără Sara F. din Italia, care lucrează ca inginer și este pasionată de traducerile din limba română, Gianmarco S. din Italia, care este interesat de istoria limbii române și de asemănările cu limba friulană, Yi K. din China, care se specializează în traduceri în și din română. Cursurile de limba română s-au clasat pe primul loc ca număr de studenți și ca examene susținute la secția „Limbi și literaturi ale Europei Centrale și Orientale”, la evaluarea desfășurată în iunie 2019 în cadrul departamentului.

Link-uri utile:

www.uniud.it

<https://people.uniud.it/page/alessandro.zuliani>

<http://uniud.academia.edu/RalucaMihaelaLevonian>.

Lectoratul de Limba Română

Lectoratul de Limba Română

Raluca Levonian, lectorul I. L. R.